

A MENEDÉKJOGOT KÉRELMEZŐK SZEMÉLYAZONOSSÁGÁNAK MEGÁLLAPÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS KIHÍVÁSOK

MAGYARORSZÁG

2017

**Az Európai Unió Menekültügyi, Migrációs és
Integrációs Alap társfinanszírozásával**

Cím: A menedékjogot kérelmezők személyazonosságának megállapításával kapcsolatos kihívások

Tagállam: MAGYARORSZÁG

Év: 2017

A projekt az Európai Bizottság támogatásával valósult meg. A kiadvány kizárólag a szerző nézeteit tükrözi, az Európai Bizottság nem felel a benne foglalt információk további felhasználásáért.

Az Európai Migrációs Hálózatot az Európai Bizottság koordinálja a tagállamokban és Norvégiában létrehozott Nemzeti Kapcsolattartó Pontokkal együttműködésben.

Az Európai Unió Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap társfinanszírozásával

Bevezetés

Az Európai Migrációs Hálózat Nemzeti Kapcsolattartó Pontja a 2017. évi munkaprogramjában vállalta, hogy elkészíti a „*A kérelmezők személyazonosságának megállapításának kihívásai és gyakorlata a migráció területén*” című fókusz tanulmányt. Mind a menekültügyi eljárás, mind pedig az idegenrendészeti eljárás (kiutasítás, kitoloncolás előkészítése) során a személyazonosítás kiemelt jelentőséggel bír. Az elmúlt évekhez hasonlóan, a magyarországi hatóságok nap, mint nap szembesülnek azzal a problémával, hogy a menedékjogi elismerést kérők személyazonosító okmányok vagy bármilyen bizonyítékok nélkül adják be kérelmüket, különösen nehéz helyzetbe kényszerítve ezzel az illetékes hatóságokat, illetve a kiutasításuk végrehajtását. Jelen elemzés a fentiekre vonatkozó szabályozást, a hatóságok törvény adta eszközeit rögzíti, valamint kitér a vízumeljárásban és a tartózkodási engedély iránti eljárásban alkalmazott személyazonosítási technikákra. A tanulmány áttekintést nyújt a négy említett eljárásról, nevezetesen a menekültügyi eljárásról, az idegenrendészeti eljárásról, a vízum és tartózkodási engedély iránti eljárásról, illetve a menekültügyi és idegenrendészeti szervek gyakorlatáról.

A tanulmány elsődleges célja, hogy rávilágítson arra, hogy a menedék kérelmezők és a kitoloncolásra várók pontos beazonosítása az egyik sarokpontja mind a menekültügyi eljárásnak, mind pedig az idegenrendészeti eljárásnak. Mindezekre tekintettel az olvasó részletes képet kap a legjelentősebb magyar szabályozásról, annak intézményi keretéről, és a személyazonosság meghatározására szolgáló eljárások és módszerek alkalmazási feltételeiről.

A tanulmány harmadik szakaszában a döntéshozatali eljárás menete kerül bemutatásra, míg a negyedik szakaszban az egyes eljárásokban kezelhető adatok és azok továbbításnak a lehetősége kerül a fókuszpontba.

I. A magyar jogszabályi keretek

1.1. A személyazonosság megállapításának kihívásai a migráció területén (a nemzetközi védelem iránti eljárásokban, a vízum és tartózkodási engedéllyel kapcsolatos eljárásokban és a visszatérési műveleteket megelőző eljárásban)

A személyazonosság megállapításának a kérdése, mind a vízumeljárásban és tartózkodás engedély iránti eljárásban, mind a menekültügyi eljárásban és a kiutasítás végrehajtását megelőző eljárásban felmerül. Ugyan különböző mértékben jelent problémát az eljáró hatóságoknak az eljárásában résztvevő külföldiek személyazonosságának a megállapítása, de minden eljárás szerves részét képezi. A menedékkérők túlnyomó többsége személyazonosításra alkalmas okmányok nélkül, vagy azokat a hatóság előtt rejtve tartva kérelmeznek nemzetközi védelmet hazánkban, így esetükben a személyazonosság megállapítása kiemelt jelentőséggel bír. A menedékkérők személyazonosságának minél pontosabb megállapítása elengedhetetlen része a menedékjog iránti kérelem tárgyilagos megítélésének és a kérelmezők szavahihetőségének a megállapításának is.

A 1015-16-os migrációs válság időszakát megelőzően is jellemző volt, hogy a menekültként való elismerés iránti kérelmet előterjesztők több mint 90%-a semmilyen okmánnyal vagy okmány másolattal nem rendelkezett. Ez a tendencia az elmúlt időszakban mit sem változott, a legtöbb kérelmező a mai napig okmányok nélkül terjeszti elő a kérelmét.

A hatályos menekültügyi szabályok értelmében a menekültügyi hatóság az eljárása során nem léphet kapcsolatba a kérelmező származási országának hatóságaival, így ezen kapcsolatfelvételre először a menedékjogi kérelem elutasítását követően a kitoloncolást előkészítő idegenrendészeti eljárásban kerül sor. A származási országok egy jó része, főleg a legnagyobb migrációs kibocsátó országok viszonylag csekély mértékű együttműködési szándékot mutatnak a személybeazonosítási eljárásban, illetőleg az ilyen eljárások a legtöbb esetben igen csak hosszadalmasok, a külképviseletek és a központi hatóságok igen lassú kommunikációja miatt.

A legkevésbé együttműködő származási országok közé tartozik: Afganisztán, Banglades, Marokkó, Irak, Tunézia.

1.2. Statisztikai adatok

1. táblázat: Statisztikai adatok a menekültügyi eljárás és a kitoloncolás vonatkozásában

A kért adat	2012	2013	2014	2015	2016
Azon menedékkérők száma, akik a menedék kérelem benyújtásakor nem rendelkeztek okmányokkal ¹	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
Azon menedékkérők száma, akik személyazonossága a menedékjogi eljárás során részben vagy teljesen tisztázásra került ²	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
Azon nemzetközi védelemben részesült menedékkérelmezők száma, akik a kérelem benyújtásakor nem rendelkeztek okmányokkal (elismerő döntés) ³	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
Azon nemzetközi védelemben részesült menedékkérelmezők, akiknek a személyazonossága a menekültügyi hatóság eljárásában került megállapításra (elismerő döntés) ⁴	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
Azon elutasított menedékkérelmezők száma, akik a kérelem benyújtásakor nem rendelkeztek okmányokkal (elutasító döntés) ⁵	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
Azon elutasított menedékkérelmezők száma, akiknek a személyazonossága a menekültügyi hatóság eljárásában került megállapításra (elutasító döntés) ⁶	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
A végrehajtott kitoloncolások száma az elutasított menedékkérelmezők vonatkozásában ⁷	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
A végrehajtott kitoloncolások száma az elutasított menedékkérelmezők vonatkozásában, ahol a személyazonosság a kitoloncolás végrehajtásához kapcsolódóan került megállapításra ⁸	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat

¹ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, ezen körülmény informatikai rendszerben a kérelem benyújtásakor nem kerül rögzítésre, így az adat nem adható meg.

² A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, ezen körülmény informatikai rendszerben a kérelem elbírálásakor nem kerül rögzítésre, így az adat nem adható meg.

³ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, ezen körülmény informatikai rendszerben a kérelem elbírálásakor nem kerül rögzítésre, így az adat nem adható meg.

⁴ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, ezen körülmény informatikai rendszerben a kérelem elbírálásakor nem kerül rögzítésre, így az adat nem adható meg.

⁵ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, ezen körülmény informatikai rendszerben a kérelem elbírálásakor nem kerül rögzítésre, így az adat nem adható meg.

⁶ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, ezen körülmény informatikai rendszerben a kérelem elbírálásakor nem kerül rögzítésre, így az adat nem adható meg.

⁷ A magyar hatóságok erre vonatkozó statisztikai adatokat a 2017. évig nem vezettek, így ezen adat nem adható meg.

⁸ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek.

<i>Azon elutasított menedékkérők száma, akik esetében a kitoloncolás végrehajtásáért nem kerül sor, mert a származási ország hatóságai a beazonosítást elutasítják vagy a külföldi személyazonossága nem kellően tisztázott⁹</i>	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
---	------------	------------	------------	------------	------------

2. táblázat: Statisztikai adatok egyéb migrációhoz kapcsolódó eljárások vonatkozásában

<i>A kért adat</i>	2012	2013	2014	2015	2016
<i>A harmadik országokban található külképviseleteken benyújtott vízum kérelmek száma¹⁰</i>					
<i>A harmadik országokban található külképviseleteken elutasított vízum kérelmek száma¹¹</i>					
<i>A harmadik országokban található külképviseletek által elutasított azon vízumkérelmek száma, ahol az elutasítás indoka az volt, hogy a kérelmező hamis vagy hamisított úti okmányt nyújtott be¹²</i>	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
<i>Azon elutasított munkavállalás célú tartózkodási engedély iránti kérelmek száma, ahol az elutasítás indoka az volt, hogy a kérelmező személyazonossága nem volt kellő mértékben tisztázott¹³</i>	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
<i>Azon elutasított tanulmányok folytatása célú tartózkodási engedély iránti kérelmek száma, ahol az elutasítás indoka az volt, hogy a kérelmező személyazonossága nem volt kellő mértékben tisztázott¹⁴</i>	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat

⁹ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek.

¹⁰ Magyarország a Schengeni térség tagja, így a kért statisztikai adat már EU-s szinten rendelkezésre áll.

¹¹ Magyarország a Schengeni térség tagja, így a kért statisztikai adat már EU-s szinten rendelkezésre áll.

¹² A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, a kért adat informatikai rendszerből nem nyerhető ki.

¹³ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, a kért adat informatikai rendszerből nem nyerhető ki.

¹⁴ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, a kért adat informatikai rendszerből nem nyerhető ki.

<i>Azon elutasított családi együttélés biztosítása célú tartózkodási engedély iránti kérelmek száma, ahol az elutasítás indoka az volt, hogy a kérelmező személyazonossága nem volt kellő mértékben tisztázott¹⁵</i>	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
---	------------	------------	------------	------------	------------

3. táblázat: Statisztikai adatok a személyazonosításhoz használt metódusok vonatkozásában

<i>A kért adat</i>	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Azon kérelmek száma, ahol nyelvi analízis útján került a harmadik országbeli állampolgár személyazonossága megállapításra¹⁶</i>	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
<i>Azon kérelmek száma, ahol életkor megállapítás útján került megállapításra, hogy a harmadik országbeli állampolgár kiskorú¹⁷</i>	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
<i>Azon családi együttélés biztosítása célú kérelmek száma, ahol a családi kapcsolat DNS vizsgálat útján került megállapításra¹⁸</i>	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
<i>Azon kérelmek száma ahol ország-információs interjú került megtartásra annak érdekében, hogy a harmadik országbeli állampolgár származási országa vagy régiója megállapításra kerüljön¹⁹</i>	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat

1.3. A releváns uniós és magyar jogszabályok

1.3.1.

A személyazonosság megállapítására vonatkozó jogi háttér a **menekültügyi eljárás vonatkozásában** 2013 óta **nem változott**. A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Met.)

¹⁵ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, a kért adat informatikai rendszerből nem nyerhető ki.

¹⁶ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, a kért adat informatikai rendszerből nem nyerhető ki.

¹⁷ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, a kért adat informatikai rendszerből nem nyerhető ki.

¹⁸ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, a kért adat informatikai rendszerből nem nyerhető ki.

¹⁹ A magyar hatóságok erre vonatkozó külön statisztikai adatokat nem vezetnek, a kért adat informatikai rendszerből nem nyerhető ki.

fekteti le a menedékkérő számára azt a kötelezettséget, hogy a menedékjogi eljárásban a menekültügyi hatósággal **köteles együttműködni, személyes adatait közölni és személyazonosságának tisztázását elősegíteni, okmányait átadni** (Met. 5. § (2) bekezdés a) pont). A jogszabály értelmében az elismerését kérő **személyazonosításra alkalmas, hiteles okmányok hiányában köteles minden tőle telhetőt megtenni személyazonosságának tisztázása érdekében**, így különösen ennek érdekében felvenni a kapcsolatot családtagjaival, rokonaival, jogi képviselőjével²⁰, illetve – nem állami, vagy azzal kapcsolatban lévő üldözött esetén – származási országa hatóságaival. (Met. 5. § 3. bek.)

Az **idegenrendészeti eljárás vonatkozásban** a személyazonosság megállapítása vonatkozásában a jogszabályi háttér a korábbi tanulmány (2013) elkészülte óta **nem változott**. A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (a továbbiakban: Harmtv.) értelmében azt a harmadik országbeli állampolgárt, aki **a magyarországi tartózkodás jogszerűségét vagy személyazonosságát hitelt érdemlően nem tudja igazolni**, illetve a Harmtv.-ben foglalt szabályokat megsérti, **az idegenrendészeti hatósághoz elő kell állítani**. (Harmtv. 67. § (4) bek.) Ha az előállítás időtartama alatt a harmadik országbeli állampolgár tartózkodásának jogcíme vagy a harmadik országbeli állampolgár személyazonossága nem állapítható meg, a harmadik országbeli állampolgárral szemben legfeljebb tizenkét óra időtartamra **visszatartás intézkedést kell alkalmazni** (Harmtv. 67. § (5) bek.) Az idegenrendészeti hatóság az idegenrendészeti eljárás lefolytatása érdekében **kiutasítást előkészítő őrizetbe veheti azt a harmadik országbeli állampolgárt, akinek személyazonossága vagy tartózkodásának jogszerűsége nem tisztázott**. (Harmtv. 55. § (1) bek.)

A Harmtv. rendelkezései értelmében a kiutasítás végrehajtásának előfeltételei között szerepel, hogy a kiutasított úti okmánnyal rendelkezzen, melynek beszerzésére a hatóság intézkedik. Az úti okmány beszerzésének a származási országok nagykövetségei előtti eljárásban elengedhetetlen előfeltétele, az érintett külföldi személyazonosságának (és állampolgárságának) tisztázása. Az ehhez kapcsolódó eljárás rend az elmúlt években nem változott, a migrációs válság idején Magyarországra nehezedő nyomás a beazonosítási eljárás menetére nem volt hatással.

1.3.2.

A vízum és tartózkodási engedély kiadása iránti eljárásokban a kérelmezőnek kötelező benyújtania a kérelméhez érvényes úti okmányát, mely a személyazonosítás alapja ezekben az eljárásokban. Az úti okmány benyújtásának kötelezettségét a vízum eljárás vonatkozásában a Vízumkódex²¹, míg a tartózkodási engedély kiadása iránti eljárásokban – általános beutazási és tartózkodási feltételként, valamennyi tartózkodási cél vonatkozásában - a Harmtv.²² írja elő.

Amennyiben annak a gyanúja felmerül, hogy a kérelmező által benyújtott úti okmány hamis vagy hamisított, az eljáró konzuli tisztviselő²³ (vízum eljárás esetében) vagy az eljáró idegenrendészeti hatóság (tartózkodási engedély iránti kérelem esetében) az okmányszakértői vizsgálat alapján a kérelmet kogens elutasítási ok²⁴ alapján elutasítja.

²⁰ Az elismerését kérő nem köteles felvenni a kapcsolatot ezzel a személlyel, ha az a személy az üldözött.

²¹ Az Európai Parlament és a Tanács 810/2009/EK rendelete (2009. július 13.) a Közösségi Vízumkódex létrehozásáról 10. cikk (3) bek. b) pont;

²² Harmtv. 13.§ (1) bek a) pont;

²³ Vízumkódex 21. cikk (3) bek a) pont;

²⁴ Harmtv. 18.§ (1) bek. b) pont és Vízumkódex 32. cikk (1) bek a) pont i) alpont;

1.4. Intézményi keretrendszer Magyarországon

1.4.1.

A 2013-ban készült EMH tanulmány óta a személyazonosításhoz kapcsolódó intézményi keretrendszer radikális változáson nem esett át. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal 2017. január elsejétől Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (a továbbiakban: Hivatal vagy BMH) néven változatlan formában látja el a menekültügyi eljárásban és az idegenrendészeti eljárásokban betöltött szerepét.

A Met. hatályos rendelkezései értelmében a menekültügyi eljárás lefolytatásáért a Hivatal felelős, a menedékjogi eljárás során az eljárást lefolytató illetékes menekültügyi osztály állapítja meg a külföldi személyazonosságát.

Az idegenrendészeti eljárásban az illetékes idegenrendészeti osztály állapítja meg a külföldi személyazonosságát.

Amennyiben a külföldi idegenrendészeti vagy menekültügyi eljárásban kiutasításra kerül és érvényes úti okmánnal nem rendelkezik, a személyazonosításra vonatkozó hatáskörök két szerv hatáskörébe kerülhet. Abban az esetben, ha a külföldi olyan országba került kiutasításra, amellyel Magyarországnak vagy Európai Uniónak nincs hatályos visszafogadási egyezménye van, a légi úton történő kitoloncolás előkészítése érdekében a Hivatal Kényszerintézkedési és Kiutaztatási Osztálya működik közre a külföldi személyazonosságának megállapítása és ezt követően úti okmánnal való ellátása során. Abban az esetben, ha a kitoloncolásra visszafogadási egyezmény alapján kerül sor, az ORFK működik közre a személy beazonosítására és úti okmánnal való ellátására irányuló eljárásban.

1.4.2.

A vízum eljárásban (látogató vízum) a személyazonosítást a vízum kérelem ügyében eljáró konzuli tisztségviselő végzi.

A tartózkodási engedély kiadása iránti eljárásban (tanulmányok folytatása, családi együttélés biztosítása, munkavállalás célú engedély) a személyazonosság megállapításának feladata a kérelem benyújtásának helyétől függően megosztott a kérelmet átvevő konzuli tisztségviselő illetőleg a Hivatal illetékes területe szerve között. Abban az esetben, ha a tartózkodási engedély kiadása iránti kérelem az illetékes külképviseleten kerül előterjesztésre, akkor a kérelmező személyazonosságának a megállapítása a konzuli tisztségviselő feladata, azonban ha a kérelem Magyarország területén, az illetékes regionális igazgatóságon kerül benyújtásra, úgy a kérelmet átvevő területi szerv feladata a személyazonosság ellenőrzése a kérelmező esetében.

A tartózkodási engedély meghosszabbítása iránti eljárás vonatkozásában kiemelendő, hogy tekintettel arra, hogy ilyen kérelem kizárólag a Hivatal illetékes regionális igazgatóságán terjeszthető elő, így ezen kérelmek esetében a személyazonosság ellenőrzése egyértelműen a Hivatal eljáró területi szervének a feladata.

1.4.3.

Lásd. 2. számú melléklet.

1.4.4.

A migrációs válság idején a személyazonosítás eljárás vonatkozásában speciális eljárásrend nem került kialakításra a tranzit zónában.

1.4.5.

Jelenleg nem létezik olyan központi szerv Magyarországon, amely a külföldiek személyazonosságának megállapítását centralizáltan végezné.

Abban az esetben, ha a vízum eljárásban felmerül annak a gyanúja, hogy a kérelmező, személyazonosságát alátámasztó hamis vagy hamisított okmányokat vagy dokumentumokat csatolt, a kérelem ügyében eljáró konzuli tisztségviselő, az adott állomáshelyen működő más tagállambeli, vagy konzuli együttműködés keretében más harmadik ország kihelyezett okmányszakértőjének a közreműködését kéri az eljárásban. Amennyiben az okmányszakértő az okmányt, iratot megvizsgálva arra az álláspontra jut, hogy az nem eredeti, erről egy egyszerűsített véleményt ad a megkereső konzuli tisztségviselőnek.

A menekültügyi eljárásban, a tartózkodási engedély kiadása (meghosszabbítása) iránti eljárásban és az idegenrendészeti eljárásban (kiutasítást megelőző illetőleg a kiutasítás végrehajtását előkészítő eljárásban) a külföldiek által becsatolt okmányok, iratok, dokumentumok hitelességét, eredetiségét a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Szakértői Intézetének okmányszakértői vizsgálják meg a BMH felkérése alapján. A szakértők az okmányok, iratok eredetben történő megvizsgálását követően részletes szakértői véleményt bocsátanak a hatóság rendelkezésére, mely egyértelmű állásfoglalást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a megvizsgált irat hamis, hamisított vagy eredeti-e.

Az ORFK szervezetén belül a rendőrségi hatáskörbe tartozó idegenrendészeti eljárások során a Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztálya, míg a megyei rendőr főkapitányságokon a helyben szolgálatot teljesítő okmányszakértők látják el a személyazonosság megállapításához kapcsolódó okmányszakértői feladatokat.

1.4.6.

A vízumeljárásban, a tartózkodási engedély kiadása (meghosszabbítása) iránti eljárásban, az idegenrendészeti eljárásban és a menekültügyi eljárásban az eljáró szervek és személyek különböző nemzeti és uniós adatbázisokhoz férnek hozzá, melyek a munkájukat segítik.

A konzuli tisztségviselő a vízumeljárásban a vízum eljárást segítő informatikai rendszeren keresztül hozzáfér a VIS és SIS II rendszerhez, továbbá a nemzeti idegenrendészeti adatbázishoz. A tartózkodási engedély kiadása (meghosszabbítása) iránti eljárásban az eljáró hatóság a nemzeti idegenrendészeti adatbázisok mellett a SIS II és a VIS rendszerhez is hozzáfér, az idegenrendészeti eljárásban pedig az EURODAC, SIS II és VIS rendszerekhez biztosított a hozzáférés az eljáró hatósági ügyintézőknek. A menekültügyi eljárással kapcsolatosan elmondható, hogy az eljáró ügyintézők az ügyintézés során kizárólag az EURODAC rendszerhez férnek hozzá.

II. A személyazonosság megállapításának módszerei

2.1. Definíció és a személyazonosításhoz szükséges dokumentumok

2.1.1.

A magyar menekültügyi és idegenrendészeti joganyag a személyazonosság fogalmát nem definiálja. A vízum és a tartózkodási engedély iránti eljárásokban a személyazonosság megállapítására az annak alátámasztására alkalmas úti okmány kerül elfogadásra. A megfelelő úti okmány bemutatása mindkét eljárásban alapvető követelmény a kérelmezőkkel szemben, ennek hiányában, az eljárás érdemben nem folytatható le.

Az idegenrendészeti eljárásokban, a gyakorlatban, a személyazonosításra alkalmas okmányok alapján vagy ennek hiányában bemondás alapján kerül sor a külföldi természetes azonosító adatainak felvételére. A külföldi kiutasításának végrehajtásának előkészítése során a hatóság által felvett adatok kerülnek a származási ország nagykövetségének megküldésre, a levett ujjnyomat és fénykép mellett, mely adatok segítségével (és a konzuli interjú megtartásával) kerül sor a személy származási országa által történő beazonosítására. Az eljárást természetesen könnyíti, az úti okmányon kívül átadott minden okmány vagy dokumentum pl.: személyazonosító igazolvány, születési anyakönyvi kivonat stb.

A menekültügyi eljárásban a kérelmező a személyazonosságának tisztázását elősegítendő, okmányait a hatóságnak köteles átadni, mely okmányok és iratok egyedileg, az ügy összes körülményének mérlegelése mellett kerül majd értékelésre az eljárásban a személyazonosság hitelt érdemlő alátámasztása során.

4. táblázat: A személyazonosság megállapításához elfogadott dokumentumok

<i>Okmány típusa</i>	A menedékjogi eljárásban a személyazonosság megállapításához elfogadásra kerül	A kitoloncolás végrehajtása során a személyazonosság megállapításához elfogadásra kerül	Harmadik országbeli állampolgárok esetében a látogatói vízum, a tanulmányok folytatása, családi együttélés biztosítása és a munkavállalás célú tartózkodási engedély iránti eljárásokban a személyazonosság megállapításához elfogadásra kerül
<i>Hivatalos úti okmány: útlevél, személyi igazolvány</i>	igen	igen	igen
<i>Egyéb dokumentumok: születési anyakönyvi kivonat, jogosítvány, válási papírok, házassági anyakönyvi kivonat, háztartási kiskönyv stb.</i>	igen	igen	nem

<i>Informális (tartózkodási) papírok, úgy mint az UNHCR regisztrációs dokumentuma</i>	igen	nem	nem
---	------	-----	-----

A hatályos jogszabályok értelmében a vízum és a tartózkodási engedély eljárásokban a személyazonosság megállapítására kizárólag a kérelmező érvényes úti okmánya fogadható el, a személyazonosság maga, egyéb irattal nem támasztható alá, a fent felsorol iratok mindösszesen a személyes körülmények igazolása vonatkozásában bírhatnak relevanciával.

A kitoloncolás tényleges foganatosítása során a hatóságok a külföldit vagy a még érvényes magán útlevele vagy a származási ország nagykövetsége által kiállított hazatérési okmánya birtokában veszik át. A kitoloncolást előkészítő eljárásban a nagykövetség felé, valamennyi olyan iratot, dokumentumot megküld a hatóság, amely a külföldi személyazonosságának megállapítását elősegítheti, vagy gyorsíthatja, köztük például az anyakönyvi kivonatokat, jogosítványt stb.

A menedékjogi eljárásban a kérelmezők bármilyen iratot benyújthatnak, amely a személyazonosságukat igazolni tudja, illetőleg amely a kérelmüket alátámasztja, ezek közül azonban természetesen vannak olyanok – főként az informális dokumentumok - amelyek csak kis mértékben alkalmasak arra, hogy a személyazonosságot igazolják.

2.1.2.

A vízum és a tartózkodási engedély eljárásokban főszabály szerint a csatolandó dokumentumokat eredetben kell benyújtani vagy bemutatni az eljáró hatóság előtt. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 52. § (2) – (3) bekezdése értelmében a külföldön kiállított közokirat, illetőleg a külföldi bíróság, közigazgatási szerv, közjegyző vagy egyéb közhitelességgel felruházott személy által hitelesített magánokirat – hacsak az ügyfajtaára vonatkozó jogszabályból, nemzetközi szerződésből, illetve viszonsági gyakorlatból más nem következik – a magyar törvény szerinti bizonyító erővel csak akkor rendelkezik, ha azt a kiállítás helye szerinti államban működő magyar külképviseleti hatóság diplomáciai felülhitelesítéssel látta el. A nem magyar nyelven kiállított okirat – ha az ügyfajtaára vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik – csak hiteles magyar fordítással ellátva fogadható el.

A nem magyar nyelven kiállított irat – ha az ügyfajtaára vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik – csak hiteles magyar fordítással ellátva fogadható el, de az aránytalanul nehezen beszerezhető irat helyett az ügyfél a bizonyítani kívánt tényről nyilatkozatot tehet. Ilyen esetben az ügyfelet tájékoztatni kell a valótlan tartalmú nyilatkozattételének jogkövetkezményéről.

Az idegenrendészeti eljárásban a külföldi személyazonosításához szükséges információk minél szélesebb körben történő beszerzése érdekében a gyakorlatban, lehetőség van az iratok, dokumentumok, okmányok másolatban történő benyújtására is, mely másolatok az idegenrendészeti hatóság továbbít a származási ország külképviseletének.

A menedékjogi eljárásban az iratok csatolására vonatkozó, fent hivatkozott Ket.-es szabály nem érvényesül, ugyanis a Met. 41.§ (3) – (4) bekezdése ez alól felmentést ad, tekintettel arra, hogy a

menekültügyi hatóság az elismerését kérő által benyújtott, külföldön kiállított közokiratot, illetve a külföldi bíróság, közigazgatási szerv, közjegyző vagy egyéb közhitelességgel felruházott személy által hitelesített magánokiratot bizonyító erejű okiratként a kiállítás helye szerinti államban működő magyar külképviseleti hatóság diplomáciai felülhitelesítése vagy egyéb felülhitelesítés hiányában is elfogadhatja, valamint, hogy a nem magyar nyelven kiállított okirat magyar nyelvű hiteles fordítás nélkül is elfogadható.

2.1.3.

Ahogy már a fentiekben is említésre került a dokumentumok eredetiségének a vizsgálatát minden e tanulmány fókuszát érintő eljárásban a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Szakértői Intézetének vagy a Rendőrségnek az okmányszakértői végzik. Azon országok vonatkozásában ahol az okmánybiztonság viszonylag alacsony a becsatolt okmányok eredetiségének kérdése mind a vízum, mind a tartózkodási engedély eljárásban komoly kihívás elé állítja az eljáró idegenrendészeti hatóságot (a konzuli tisztviselőt és az elbíráló ügyintézőt). Mind a konzuli tisztviselők, mind pedig az elbíráló ügyintézők képzése folyamatos az okmánybiztonság terén, ezzel is segítve azt, hogy minél könnyebben és nagyobb biztonsággal tudják a hamis vagy hamisított dokumentumokat kiszűrni és annak szakértői vizsgálatára javaslatot tenni.

Az idegenrendészeti eljárásban, a kitoloncolás eredményes végrehajtásának megakadályozására vagy késleltetésére a külföldiek adnak át a hatóságnak hamis, hamisított iratokat illetőleg használnak álneveket. Ezen esetekben, a rendelkezésre álló valótlan adatok miatt a beazonosítási eljárás még tovább húzódik, ugyanis ilyenkor csak az ujjnyomat és fénykép alapú azonosításra vagy a külföldi később feléledő együttműködési szándékára lehet alapozni.

A menedékjogi eljárásban a benyújtott okiratok jelentős százalékáról bizonyosodik be, hogy az hamis vagy hamisított, azonban azt mindenképpen szükséges kiemelni, hogy a menedékjogi eljárásban önmagában az, hogy egy okmány hamis, nem jelenti automatikusan a kérelem megalapozatlanságának a megállapítását is.

Fentiekkel kapcsolatosan a 2012-ben készült EMH tanulmány óta szignifikáns változás nem következett be.

2.1.4.

Tagállami sorvezető arra vonatkozóan, hogy hogyan kell ellenőrizni vagy kiszűrni a hamis, hamisított okmányokat nincsen. A BMH saját adatbázisában belső intranet hálózaton az ügyintézői állomány számára elérhető egy okmányismereti modul, mely hasznos információkat tartalmaz mind általánosságban, mind pedig egyes speciális okmány típusokra, fajtákra lebontva. Ezen túlmenően a BMH munkatársai részére a Hivatal rendszeresen szervez okmányismereti képzéseket, ahol mind elméleti, mind gyakorlati képzésben részesülnek.

A BMH korlátozott számban, kijelölt állomány vonatkozásában általános felhasználó jogosultsággal rendelkezik a NEKOR vonatkozásában, valamint ezeken túlmenően a BMH munkatársai az interneten keresztül hozzáférnek az PRADO rendszerhez is.

2.1.5.

A legtöbb hamis vagy hamisított dokumentumot a vízum eljárásban elsősorban a kérelem elbírálása során a konzuli tisztviselő tárja fel, a gyanúja alapján elvégzett okmányszakértői vizsgálattal.

A tartózkodási engedély iránti eljárásban a Hivatal munkatársai és egyes esetekben a konzuli tisztviselő tárja fel a legtöbb hamis vagy hamisított dokumentumot. Abban az esetben, ha a tartózkodási engedély kiadása iránti kérelmet a külföldi Magyarország valamely külképviseletén terjeszti elő, úgy tekintettel arra, hogy a kérelemhez csatolt eredeti dokumentumok a külképviseleten kerülnek benyújtásra, így annak megvizsgálása a kérelmet átvevő konzuli tisztségviselő hatáskörébe tartozik. Amennyiben a külképviseleten benyújtott dokumentumok esetében kétség merül fel annak eredetisége vonatkozásában, a konzuli tisztségviselő futár postával eredetben megküldi a kérdéses dokumentumot a Hivatalnak és a BMH az eredeti dokumentum birtokában intézkedik az okmányszakértői vizsgálat elvégzésére. Amennyiben a tartózkodási engedély iránti kérelem Magyarországon a Hivatal illetékes területi szervénél kerül előterjesztésre, az ügyben eljáró ügyintéző indokolt gyanúja alapján, a Hivatal kezdeményezi az okmányszakértői vizsgálat lefolytatását.

2.1.6.

A vízum és a tartózkodási engedély iránti eljárásban az érvényes útlevelet a külföldinek mind esetben be kell mutatnia az eljáró hatóságnak, ez alól a szabály alól a magyar jogban kivétel jelenleg nincs.

A Vízumkódex rendelkezései értelmében²⁵ a kérelmezőnek olyan érvényes úti okmányt kell bemutatnia

- amelynek érvényessége legalább három hónappal meghaladja a tagállamok területéről történő tervezett távozás napját, vagy több tartózkodás esetén a tagállamok területéről történő tervezett utolsó távozás napját. Sürgős és indokolt esetben azonban ettől kötelezettségtől el lehet tekinteni,
- amely legalább két üres oldalt tartalmaz,
- amely a megelőző tíz éven belül bocsátották ki.

Ezen kötelezettség alól a Vízumkódex értelmében felmentés nem adható.

A Harmtv. az általános beutazási és tartózkodási feltételek között szabályozza²⁶ az érvényes úti okmánnyal való rendelkezés kötelezettségét. Az úti okmányt a tartózkodási engedély iránti kérelem benyújtásakor az eljáró hatóságnak be kell mutatnia a kérelmezőnek, mely kötelezettség alól szintén nem adható felmentés a hatályos jogszabályok értelmében.

2.2. A személyazonosítás módszerei okirati bizonyítékok hiányában

2.2.1.

5. táblázat: A személyazonosítás módszerei a menedékjogi eljárásban és a kitoloncolás során (I.)

²⁵ Vízumkódex 12. cikk.

²⁶ Harmtv. 13. § (1) bekezdés a) pont.

<i>Módszer</i>	Menekültügyi eljárásban	Elutasított menedék kérők kitoloncolása során
<i>Nyelvi analízis a lehetséges származási ország vagy régió megállapítása érdekében</i>	standard gyakorlat	standard gyakorlat
<i>Kormegállapítás</i>	opcionális	opcionális
<i>Ország-információs interjú a lehetséges származási ország vagy régió megállapítása érdekében (vagy a személyazonosság egyéb elemeinek megállapítása érdekében, mint a vallás, vagy etnikai hovatartozás)</i>	standard gyakorlat	standard gyakorlat
<i>A személyazonossághoz köthető papírok (mint az adó fizetés, szociális juttatások)</i>	opcionális	nem alkalmazott gyakorlat
<i>A személyazonossághoz köthető papírok és tranzakciók a privát szektorban (pl.: banki papírok)</i>	nem alkalmazott gyakorlat	nem alkalmazott gyakorlat
<i>A személyazonossághoz köthető adatok a közösségi médiában</i>	opcionális	standard gyakorlat
<i>Okos telefonok és egyéb technikai eszközök</i>	nem alkalmazott gyakorlat	nem alkalmazott gyakorlat
<i>Egyéb</i>	nincs	nincs

6. táblázat: A személyazonosítás módszerei a menedékjogi eljárásban és a kitoloncolás során (II.)

<i>Módszer</i>	Menekültügyi eljárásban		Elutasított menedék kérők kitoloncolása során	
	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis
<i>Ujjnyomat összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	kötelező	kötelező	kötelező	kötelező
<i>Fénykép összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	kötelező	kötelező	nincs ilyen gyakorlat	nincs ilyen gyakorlat
<i>Írisz összehasonlítás nemzeti adatbázisokkal</i>	nincs ilyen gyakorlat	nincs ilyen gyakorlat	nincs ilyen gyakorlat	nincs ilyen gyakorlat
<i>DNS analízis</i>	nincs ilyen gyakorlat	nincs ilyen gyakorlat	nincs ilyen gyakorlat	nincs ilyen gyakorlat
<i>Egyéb (együttműködés harmadik országban meghatározott személyekkel, diplomáciai missziókkal)</i>	nincs ilyen gyakorlat	nincs ilyen gyakorlat	nincs ilyen gyakorlat	nincs ilyen gyakorlat

7. táblázat: A személyazonosítás tervezett módszerei a menedékjogi eljárásban és a kitoloncolás során (I.)

<i>Metódus</i>	Menekültügyi eljárásban	Elutasított menedék kérők kitoloncolása során
<i>Nyelvi analízis a lehetséges származási ország vagy régió megállapítása érdekében</i>	standard gyakorlat	standard gyakorlat
<i>Kormegállapítás</i>	opcionális	opcionális
<i>Ország-információs interjú a lehetséges származási ország vagy régió megállapítása érdekében (vagy a személyazonosság egyéb elemeinek megállapítása érdekében, mint a vallás, vagy etnikai hovatartozás)</i>	standard gyakorlat	standard gyakorlat
<i>A személyazonossághoz köthető papírok (mint az adó fizetés, szociális juttatások)</i>	opcionális	nem alkalmazott gyakorlat
<i>A személyazonossághoz köthető papírok és tranzakciók a privát szektorban (pl.: banki papírok)</i>	nem alkalmazott gyakorlat	nincs ilyen terv
<i>A személyazonossághoz köthető adatok a közösségi médiában</i>	opcionális	standard gyakorlat
<i>Okos telefonok és egyéb technikai eszközök</i>	nincs ilyen terv	tervezett
<i>Egyéb</i>	nincs ilyen terv	nincs ilyen terv

8. táblázat: A személyazonosítás tervezett módszerei a menedékjogi eljárásban és a kitoloncolás során (II.)

Módszer	Menekültügyi eljárásban		Elutasított menedék kérők kitoloncolása során	
	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis
<i>Ujjnyomat összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	már alkalmazott gyakorlat	már alkalmazott gyakorlat	már alkalmazott gyakorlat	már alkalmazott gyakorlat
<i>Fénykép összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	már alkalmazott gyakorlat	már alkalmazott gyakorlat	tervezett	tervezett
<i>Írisz összehasonlítás nemzeti adatbázisokkal</i>	nincs ilyen terv	nincs ilyen terv	nincs ilyen terv	nincs ilyen terv
<i>DNS analízis</i>	nincs ilyen terv	nincs ilyen terv	nincs ilyen terv	nincs ilyen terv

Egyéb (együttműködés harmadik országban meghatározott személyekkel, diplomáciai missziókkal)	nincs ilyen terv	nincs ilyen terv	nincs ilyen terv	nincs ilyen terv
--	------------------	------------------	------------------	------------------

2.2.2.

A jelenlegi gyakorlat értelmében a menedékjogi eljárásban a levett biometrikus azonosítókkal a VIS rendszerbe nem kerül bekérdezésre.

A migrációs válság okozta munkateher következtében a személyazonosítás módszere terén változások nem következtek be és nincs jelenleg olyan sorvezető vagy best practice ami a személyazonosítás módszereihez kapcsolódik.

2.3. A személyazonosítás módszerei harmadik országbeli állampolgárok tartózkodási engedély iránti eljárásaiban

2.3.1.

A Harmtv. az általános beutazási és tartózkodási feltételek között szabályozza²⁷ az érvényes úti okmánnal való rendelkezés kötelezettségét. Az úti okmányt a tartózkodási engedély iránti kérelem benyújtásakor az eljáró hatóságnak be kell mutatnia a kérelmezőnek, mely kötelezettség alól szintén nem adható felmentés a hatályos jogszabályok értelmében.

9. táblázat: A személyazonosítás módszerei

Módszer	C vízum eljárásban	
	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis
Ujjnyomat összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal	nem gyakorlat	kötelező
Fénykép összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal	nem gyakorlat	nem gyakorlat
Egyéb	nem gyakorlat	nem gyakorlat

Módszer	Tanulmányok folytatása célú tartózkodási engedély eljárásban	
	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis
Ujjnyomat összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal	nem gyakorlat	nem gyakorlat
Fénykép összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal	nem gyakorlat	nem gyakorlat

²⁷ Harmtv. 13. § (1) bekezdés a) pont.

<i>Egyéb</i>	nem gyakorlat	nem gyakorlat
--------------	---------------	---------------

Módszer	Munkavállalás célú tartózkodási engedély eljárásban	
	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis
<i>Ujjnyomat összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	nem gyakorlat	nem gyakorlat
<i>Fénykép összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	nem gyakorlat	nem gyakorlat
<i>Egyéb</i>	nem gyakorlat	nem gyakorlat

Módszer	Családi együttélés biztosítása célú tartózkodási engedély eljárásban	
	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis
<i>Ujjnyomat összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	nem gyakorlat	nem gyakorlat
<i>Fénykép összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	nem gyakorlat	nem gyakorlat
<i>Egyéb</i>	nem gyakorlat	nem gyakorlat

10. táblázat: A személyazonosítás tervezett módszerei

Módszer	C vízum eljárásban	
	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis
<i>Ujjnyomat összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	nem tervezett	alkalmazott gyakorlat
<i>Fénykép összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	tervezett	tervezett
<i>Egyéb</i>	nem tervezett	nem tervezett

Módszer	Tanulmányok folytatása célú tartózkodási engedély eljárásban	
	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis
<i>Ujjnyomat összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	nem tervezett	nem tervezett

<i>Fénykép összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	tervezett	tervezett
<i>Egyéb</i>	nem tervezett	nem tervezett

Módszer	Munkavállalás célú tartózkodási engedély eljárásban	
	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis
<i>Ujjnyomat összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	nem tervezett	nem tervezett
<i>Fénykép összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	tervezett	tervezett
<i>Egyéb</i>	nem tervezett	nem tervezett

Módszer	Családi együttélés biztosítása célú tartózkodási engedély eljárásban	
	Nemzeti adatbázis	Uniós adatbázis
<i>Ujjnyomat összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	nem tervezett	nem tervezett
<i>Fénykép összevetése nemzeti és uniós adatbázisokkal</i>	tervezett	tervezett
<i>Egyéb</i>	nem tervezett	nem tervezett

III. Döntéshozatal

3.1. A személyazonosság meghatározására szolgáló különböző módszerek helyzete és súlya

3.1.1.

A **menekültügyi eljárásban** a fentiekben említett bizonyítási módszerek között gyakorlatilag nincs hierarchia, az ujjlenyomat vizsgálata, személyes meghallgatások lebonyolítása, és azon belül a szavahihetőség értékelése minden esetben kötelezően lefolytatandó vizsgálat.

Amennyiben az eljáró menekültügyi hatóság részéről kétely merül fel a kérelmező kiskorúságával kapcsolatban, úgy az életkor megállapítása iránt igazságügyi orvos-szakértői vizsgálatot kezdeményez. Ki kell ugyanakkor emelni, hogy a fent említett és alkalmazott eljárások közül a menekültügyi hatóság gyakorlatában a személyes interjúnak van a legkisebb bizonyító ereje a személyazonosság kérdésében, mivel a gyakorlatban objektívebbnek és megbízhatóbbnak tekinthető az ujjlenyomat-vizsgálata.

Nyelvi elemzésre az eljárásban az interjúk során közreműködő tolmácsok segítségével kerülhet sor. Szavahihetőségi teszt nem került bevezetésre a menedékjogi eljárásban, ország-információs,- helyismereti kérdések értékelése, elemzése azonban az eljárás részét képezik. Ujjlenyomat vizsgálat és fényképes ellenőrzés mind nemzeti, mind nemzetközi rendszerekben minden esetben megtörténik. Írész vizsgálatra és DNS vizsgálatra nem kerül sor a menedékjogi eljárás során.

Az elismerését kérő személyes meghallgatása - ha a törvény kivételt nem tesz - a menekültügyi eljárásban kötelező. A személyes meghallgatásról jegyzőkönyvet kell felvenni. A menekültügyi hatóság a személyes meghallgatástól csak akkor tekinthet el, ha az elismerését kérő nincs meghallgatható állapotban. Az elismerését kérőnek személyes meghallgatása alkalmával a menekültügyi hatóság részére át kell adnia a rendelkezésére álló, az elismerés iránti kérelmet alátámasztó és még elő nem terjesztett bizonyítékait. Az elismerését kérő személyes meghallgatásának az elismerését kérő családi állapotára, házasságkötésének helyére és idejére, házastársa, valamint gyermekei családi és utónevére, születési helyére és idejére, az elismerését kérő iskolai végzettségére, foglalkozására, a származási országában lévő lakóhelyére, a magyarországi szálláshelyére vagy tartózkodási helyére, valamint a jövedelmi és vagyoni helyzetére is ki kell terjednie. Az orvos szakértők mellett az okmányszakértők kapnak szerepet a menekültügyi eljárásban. Feladatuk a kérelmezők által benyújtott dokumentumok szakértői vizsgálata. A vizsgálat általában az okmányok technikai, formai jellemzőivel foglalkozik, a szakértő általában nem tud érdemben nyilatkozni az okmány tartalmával kapcsolatban.

3.1.2.

Az **idegenrendészeti eljárásban** az említett bizonyítási módszerek között - az érvényes úti okmány felmutatását leszámítva - gyakorlatilag nincs hierarchia, az ujjlenyomat vizsgálata, személyes meghallgatások lebonyolítása minden esetben kötelezően lefolytatandó vizsgálat.

Amennyiben az eljáró idegenrendészeti hatóság részéről kétely merül fel a külföldi kiskorúságával kapcsolatban, úgy az életkor megállapítása iránt igazságügyi orvos-szakértői vizsgálatot kezdeményez.

Nyelvi elemzésre az eljárásban az interjúk során közreműködő tolmácsok segítségével kerülhet sor, amely sok esetben nyújt segítséget a külföldi származási országának vagy régiójának meghatározásánál. Az ország-információs,- helyismereti kérdések értékelése, elemzése a kiutasító döntés meghozatala előtt minden esetben az eljárás részét képezik. Ujjlenyomat vizsgálat és fényképes ellenőrzés mind nemzeti, mind nemzetközi rendszerekben minden esetben megtörténik. Írisz vizsgálatra és DNS vizsgálatra nem kerül sor az idegenrendészeti eljárás során.

A kiutasítás végrehajtásának előkészítése során a származási ország külképviselete a legtöbb esetben személyes interjút tart a külföldiek esetében. Ezen interjú a legnagyobb kibocsátó országok esetében a beazonosítási eljárás sarok köve. Az eljárás során a nagykövetség rendelkezésére bocsátott iratok vagy dokumentum másolatok koránt sem jelenti a személy sikeres beazonosítását, így azok súlya, mint rendelkezésre álló bizonyíték általánosságban nem értékelhető.

3.1.3.

A **vízum és a tartózkodási engedély iránti eljárásokban** a hatályos jogi szabályozás értelmében az ügyfelet terheli. A beutazási és tartózkodási feltételeket, illetőleg a személyazonosságát alátámasztó iratokat és bizonyítékokat a kérelmezőnek kell az eljáró hatóság rendelkezésre bocsátani. Amennyiben valamely feltételt vagy körülményt a hatóság nem lát kellően igazoltnak, a kérelmezőt további iratok csatolására hívhatja fel a tényállás tisztázása érdekében. Az eljárások során érvényesül a szabad bizonyítás elve, a hatóság a rendelkezésre álló bizonyítékokat egyenként és összességében értékeli.

3.1.4.

A fent hivatkozott eljárásokban a bizonyítékok súlyának rendszere és értékelésének módszere az elmúlt években nem változott és ilyen irányú jogszabályi vagy gyakorlati változások nincsenek tervbe véve.

3.2. A hatóságoknak a személyazonosság megállapításán alapuló eljárások eredményeként hozott döntései

3.2.1.

A menedékjogi eljárásban a határozat meghozatalánál a hatóság az eljárás során előkerült bizonyítékokat és tényeket egyenként és összességében értékeli. Amennyiben a személyazonosságon belül csak az állampolgárság állapítható meg, ez adott esetben indokolttá teheti nemzetközi védelem biztosítását a kérelmező részére.

A 2012-ben készült tanulmány elkészülte óta érdemi változás a döntéshozatali eljárás során mérlegelt szempontok terén nem történt. A migrációs válság helyzet idején, a döntéshozatal terén változás nem történt, a módszerekben és az eredmények értékelésében változás nem történt.

3.2.2.

Az idegenrendészeti eljárásban az érvényes úti okmánnal nem rendelkező külföldiek esetében a kiutasítás végrehajtásnak elengedhetetlen feltétele a származási ország külképviselete által kiállított

hazatérési okmány. Bármely egyébként a hatóság rendelkezésére álló bizonyíték sem elegendő a kitoloncolás eredményes végrehajtásához, ha a beazonosítási eljárásban az érintett külképviselet nem működik együtt az idegenrendészeti hatóságokkal.

A menedékjogi eljárás során feltárt tényállás és a külföldi személyazonosságához kapcsolódóan feltárt adatok az idegenrendészeti eljárásban is felhasználhatók.

Amennyiben az érintett személy kitoloncolására visszafogadási egyezmény keretében kerül sor, az alkalmazott egyezmény tartalmazza azokat az adatokat és eljárási lépéseket, amelyek a beazonosítási eljárás során szükségesek.

Amennyiben az érintett személy kitoloncolására nem visszafogadási egyezmény keretében kerül sor, a hatóság által felvett adatok a származási ország nagykövetségének megküldésre kerülnek, a levett ujjnyomattal és fényképpel együtt. Az eljárás során minden okmány vagy dokumentum pl.: személyazonosító igazolvány, születési anyakönyvi kivonat stb. másolata is megküldésre kerül a külképviselet részére a személy beazonosítását elősegítendő. Ezt követően a külképviseletek túlnyomó többsége konzuli interjú keretében meghallgatja a külföldit és ezt követően nyilatkozik az érintett állampolgársága vonatkozásában.

3.2.3.

A vízum és a tartózkodási engedély iránti eljárásokban, amennyiben a kérelmező a személyazonosságát érvényes úti okmánnyal nem igazolja, vagy a csatolt útlevel hamis vagy hamisított, így az a személyazonosság hitelt érdemlő igazolására nem szolgálhat, azaz a kérelmet kógens jogszabályi rendelkezések alapján el kell utasítani.

IV. Adatbázisok

Az idegenrendészeti és a menekültügyi eljárásban az idegenrendészeti és a menekültügyi rendszerben tárolt adatokat kizárólag a Harmtv.-ben és a Met.-ben található jogszabályi felhatalmazás alapján továbbítható adat. Erre vonatkozó együttműködési megállapodás semmilyen szervvel vagy szervezettel nem került aláírásra.

A Harmtv. rendelkezései értelmében az idegenrendészeti hatóság **a vízum iránti kérelem** és a kiadott vízum alapján a harmadik országbeli állampolgár következő adatait kezeli:

- a) a természetes személyazonosító adatok;
- b) az arcképmás;
- c) az úti okmány azonosító adatai;
- d) a beutazás célja és a tartózkodás tervezett időtartama, korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti országa;
- e) a beutazásához és tartózkodásához szükséges feltételeket igazoló okiratokban szereplő adatok;
- f) a vízum kiadása vagy meghosszabbítása iránti kérelem elutasításának, valamint a vízum visszavonásának ténye és azok indoka;
- g) a kiadott (meghosszabbított) vízum száma, érvényességi ideje, valamint a területi érvényességére vonatkozó adat;
- h) a be- és kiutazás ideje, a határátlépés helye, következő szokásos tartózkodási hely szerinti országa;
- i) a szálláshely címe;
- j) az arcképmáshoz rendelt, az arcképelemzési nyilvántartásról és az arcképelemző rendszerről szóló törvényben meghatározott technikai kapcsoló számot.²⁸

A fenti adatok a nemzeti Vízuminformációs rendszerben kerülnek rögzítésre, mely rendszer biometrikus azonosítókat is tartalmaz.

A Harmtv. alapján az idegenrendészeti hatóság **a tartózkodási engedély iránti kérelem** és a kiadott tartózkodási engedély alapján a harmadik országbeli állampolgár következő adatait kezeli:

- a) a természetes személyazonosító adatok;
- b) az arcképmás;
- c) az úti okmány azonosító adatai;
- d) a tartózkodás célja és tervezett időtartama, a korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti országa.
- e) a beutazásához és tartózkodásához szükséges feltételeket igazoló okiratokban szereplő adatok;
- f) a tartózkodási engedély kiadása vagy meghosszabbítása iránti kérelem elutasításának, valamint a tartózkodási engedély visszavonásának ténye, azok indoka;
- g) a kiadott (meghosszabbított) tartózkodási engedély száma, sorozatszám, érvényességi ideje;
- h) az első beutazás és az utolsó kiutazás időpontja, a következő szokásos tartózkodási hely szerinti országa.
- i) a szálláshely címe;

²⁸ Harmtv. 95. § (1) bek.

j) a harmadik országok állampolgárai tartózkodási engedélye egységes formátumának megállapításáról szóló, 2002. június 13-i 1030/2002/EK tanácsi rendelet, valamint a harmadik országok állampolgárai tartózkodási engedélye egységes formátumának megállapításáról szóló 1030/2002/EK rendelet módosításáról szóló, 2008. április 18-i 380/2008/EK tanácsi rendelet szerinti arcképmás és ujjnyomat;

k) az arcképmáshoz rendelt, az arcképelemzési nyilvántartásról és az arcképelemző rendszerről szóló törvényben meghatározott technikai kapcsoló számot.²⁹

A hatályos jogszabályok értelmében az idegenrendészeti hatóság a Magyarország vagy az Európai Unió tagállamai területének elhagyására kötelezett, a kijelölt helyen tartózkodásra kötelezett, az idegenrendészeti kiutasítás, a menekültügyi hatóság által elrendelt **kiutasítás, a bírói kiutasítás**, a beutazási és tartózkodási tilalom, a kiutasítást előkészítő őrizet, valamint az idegenrendészeti őrizet hatálya alatt álló harmadik országbeli állampolgár következő adatait kezeli:

- a) a természetes személyazonosító adatok,
- b) az arcképmás és az ujjnyomat,
- c) az elrendelő szerv megnevezése, az elrendelő határozat száma, valamint
- d) az intézkedés, kötelezés elrendelő határozat szerinti jogalapja, határideje vagy időtartama.

A fenti adatok az idegenrendészeti nyilvántartásban kerülnek rögzítésre.

A Met. rendelkezései értelmében a **menekültügyi nyilvántartás** a Met. hatálya alá tartozó személy következő adatait tartalmazza:

- a) természetes személyazonosító adatait;
- b) arcképmását;
- c) a tizennégy éven felüli ujjnyomatát;
- d) ha az elismerését kérő kísérő nélküli kiskorú, ennek tényét;
- e) ha az elismerését kérő dublini eljárás alapján került átvételre, az átvétel tényét és időpontját;
- f) a menekültkénti vagy oltalmazottkénti, valamint a menedékeskénti elismerés iránti kérelem benyújtásának, valamint a benyújtott kérelem visszavonásának tényét és időpontját;
- g) a menekültkénti, oltalmazottkénti, befogadottkénti vagy menedékeskénti elismerés tényét és időpontját, a határozatot hozó hatóság vagy bíróság megnevezését, továbbá azt, hogy a határozat hatálya hány személyre terjed ki;
- h) az elismerés iránti kérelem elutasításának, a menekültügyi eljárás megszüntetésének, valamint az elismerés visszavonásának tényét, okát és időpontját, a döntéshozó hatóság vagy bíróság megnevezését, továbbá azt, hogy a döntés hatálya hány személyre terjed ki;
- i) az elismerését kérő dublini eljárás alapján történő átadásának tényét és okát, az átadásról rendelkező végzés meghozatalának, valamint az elismerését kérő átadásának időpontját, továbbá azt, hogy a végzés hatálya hány személyre terjed ki;
- j) az elismerését kérő családi állapotát, foglalkozását, iskolai végzettségét;
- k) az elismerését kérő, valamint az e törvény szerinti támogatásban és ellátásban részesülő menekült, oltalmazott, menedékes lakóhelyét, tartózkodási helyét, szálláshelyét;
- l) a származási országa nevét;

²⁹ Harmtv. 96. § (1) bek.

m) a faji vagy nemzeti hovatartozására, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozására, illetve vallási, politikai meggyőződésére vonatkozó adatok közül azt, amelyre kérelmének indokolásában hivatkozott;

n) a személyazonosságát igazoló és úti okmányainak adatait (az okmány azonosító jelét és számát, érvényességi idejét, a kiállítás időpontját, a kiállító hatóság nevét, a kiállítás helyét);

o) a vele együtt érkező családtagok természetes személyazonosító adatait és magyarországi tartózkodásuk jogcímét;

p) jövedelmi, vagyoni helyzetére vonatkozó olyan adatokat, amelyeket nyilatkozata, az általa szolgáltatott irat vagy az adóhatóság, illetve a társadalombiztosítási feladatokat ellátó szerv adatszolgáltatása tartalmazott;

q) a hivatalból indított eljárás tényét és időpontját;

r) a menekültügyi eljárás során a törvény alapján foganatosított eljárási cselekmény tényét és időpontját;

s) az elismerését kérővel szemben elrendelt menekültügyi őrizet jogalapját, határidejét vagy időtartamát, helyét, az elrendelő szerv megnevezését, a határozat számát;

t) az elismerését kérő számára kijelölt tartózkodási helyet elrendelő határozat jogalapját, számát, az elrendelő szerv megnevezését, valamint a kijelölt tartózkodási hely megjelölését; valamint

u) a menekültügyi óvadék összegét, valamint letételének, visszaadásának és államra szállásának időpontját;

v) az arcképmásáshoz rendelt, az arcképelemzési nyilvántartásról és az arcképelemző rendszerről szóló törvényben meghatározott technikai kapcsoló számot.³⁰

A fent felsorolt adatok a nemzeti menekültügyi rendszerben kerülnek rögzítésre.

11. táblázat: Adatbázisok, figyelő listák és egyéb eszközök

	VIS	SIS	EURODAC	Nemzeti adatbázisok és "figyelő listák"
<i>Menedékjogi eljárás</i>	nem	nem	igen	igen
<i>Kitoloncolás</i>	igen	igen	igen	nem
<i>C vízum eljárás</i>	igen	igen	nem	igen
<i>Tanulmányok folytatása célú tartózkodási engedély iránti eljárás</i>	nem	igen	nem	igen
<i>Családi együttélés biztosítás célú tartózkodási engedély iránti eljárás</i>	nem	igen	nem	igen
<i>Munkavállalási célú tartózkodási engedély iránti eljárás</i>	nem	igen	nem	igen

A fentiekkel összefüggésben hazánkban változtatások vagy pilot projekt indítása a közeljövőre nézve nincsenek betervezve.

³⁰ Met. 83. § (1) bek.

Záró gondolatok

A személyazonosítással kapcsolatos nehézségek mind a menekültügyi eljárásokban mind pedig az idegenrendészeti eljárásokban még mindig komoly aktualitással járó problémát jelentenek, és nem csak Magyarországon, hanem az Európai Unióban is aktuális kérdés ez.

A személyazonosság megállapításának a kérdése a migrációs válság idején még nagyobb relevanciával bír, mint előtte bármikor, mert a beazonosítás kudarca már önmagában biztonsági kockázatot hordoz magában. A magyarországi tapasztalatok a személyazonosság megállapítása tekintetben – más tagállamokhoz hasonlóan – kedvezőtlen képet mutatnak. A kérelmezők növekvő száma, az eljárások elhúzódása és az, hogy szinte minden kérelmező személyazonosításra alkalmas okmányok nélkül érkezik Magyarország területére, a magyar hatóságok túlterheltségét okozzák.

A menekültügyi eljárásban a magyar rendszer előnye, hogy a szabad bizonyítási rendszer miatt kellően rugalmas a menekültügyi eljárás bizonyítási szakasza, az utóbbi években ugyanakkor az a gyakorlat terjedt el a menedék kérők között, hogy a személyazonosság megállapításában nem működnek együtt a hatósággal, holott ezt a hatályos jogi szabályozás előírja. A menekültügyi hatóság nem tud ezzel a jelenséggel szemben hatékonyan fellépni, mivel kevés jogkövetkezmény fűzhető a kérelmező együttműködési kötelezettségének megszegéséhez.

Az idegenrendészeti eljárásban tranzit ország jellegünkből adódóan is a származási országok külképviseleteinek a kitoloncolások előkészítésének részét képező beazonosítási eljárás során csekély vagy hullámzó együttműködési hajlandóságot mutatnak, így a kiutasítások nem hajthatók végre magas siker-százalékban, ugyanis a személyazonosság konkrét megállapítása és ennek folyamánként a származási ország külképviselete által kiadott hazatérési okmány hiányában a kitoloncolás nem hajtható végre.

Összességében elmondható, hogy a menekültügyi eljárásban és az idegenrendészeti eljárásban a beazonosítási eljárás egy folytonos macska – egér játék, rapszodikus, folyton változó sikerszázalékot mutató eljárás, mely ki van téve a folyton változó világ-politikai és uniós- politikai lépések és helyzetek hatásának.

1. számú melléklet

12. táblázat: A különböző eljárásokban, a személyazonosításban közreműködő szervek / hatóságok

	Menekültügyi eljárás	Kitoloncolás	Rövid távú (C) vízum	Családi együttélés biztosítása célú tartózkodási engedély	Tanulmányok folytatása célú tartózkodási engedély	Munkavállalás célú tartózkodási engedély
<i>külképviseltek (konzulátus, nagykövetség)</i>			X	X	X	X
<i>bevándorlási hatóságok</i>		X		X	X	X
<i>menekültügyi hatóságok</i>	X					
<i>rendőrség</i>		X				
<i>határőrség</i>						
<i>védelmi szolgálatok</i>	X					
<i>személyazonosítási központ</i>						
<i>egyéb</i>						

2. számú melléklet

13. táblázat: Az beazonítási eljárás lépései a különböző migrációs eljárásokban

Eljárás típus	Eljárási lépések
<i>menedékjogi eljárás</i>	ujjnyomat vételezés - ellenőrzés az EURODAC rendszerben – ország-információs interjú - a döntéshozó állapítja meg a személyazonosságot
<i>kitoloncolás</i>	ujjnyomat vételezés - ellenőrzés az EURODAC / VIS / egyéb rendszerben – ország-információs interjú - konzuli interjú - származási ország központi hatóságának visszaigazolását követően a származási ország külképviselete állapítja meg a személyazonosságot
<i>rövid távú (C) vízum</i>	úti okmány ellenőrzése – ujjnyomat vételezés - ellenőrzés a VIS rendszerben - a döntéshozó állapítja meg a személyazonosságot
<i>családi együttélés biztosítása célú tartózkodási engedély iránti eljárás</i>	úti okmány ellenőrzése - a döntéshozó állapítja meg a személyazonosságot
<i>tanulmányok folytatása célú tartózkodási engedély iránti eljárás</i>	úti okmány ellenőrzése - a döntéshozó állapítja meg a személyazonosságot
<i>munkavállalás célú tartózkodási engedély iránti eljárás</i>	úti okmány ellenőrzése - a döntéshozó állapítja meg a személyazonosságot